

◆ ST. OLAV ◆

Nr. 47—48

Oslo, 25. november 1945

57. årg.

«St. Olav utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Oppsigelser må være eksp. i hende seinest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 47156. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5 I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Fiat. — De tyske katolske biskopers hyrdebrev. 1905—1945. — Et fredens tegn. — I kyrkja. — Konsentrasjonsleirene — og vi selv. — Fra vårt musikkliv. — Norges katolske kvinneforbunds 6. landsmote. — Her hjemme.

FIAT

Det største ord i alle språk. Det ord som kan nevnes ved siden av selv den hellige Guds navn. For det er skaperordet og derved på en måte like som ennå et navn for vår Frelser selv, for ham som var «Ordet ved hvem alt er skapt». (Joh. 1.)

«Fiat lux,» sa Gud, og det blev lys. Hver eneste menneskesjel er skapt ved dette ord.

Men menneskene mistet lyset og fant ikke lenger veien til Gud. Så ble Guds store skaperord et frelsesord: ««Fiat lux,» sa Gud, og han kom som var «det lys der opplyser hvert menneske som kommer til jorden» (Joh. 1). — Ja, dersom menneskene vil! Fra sine syndefulle men viljesfrie menneskebarn måtte Gud ha et svar. Og Maria gav svaret, det største et menneske har gitt: «Fiat mihi secundum verbum tuum» (Luk. 1, 30). —

Årene gikk, og han som sa «mens jeg er i verden, er jeg verdens lys,» (Joh. 9, 5), han «gikk omkring og gjorde vel». Hvor mange ganger har han sagt sitt skaperord: «fiat lux», og der blev lys for blinde øyne, lys i sorgfulle sinn, lys for vill-

farne tanker! Inntil timen kom da han skulle si sitt frelsesord, det siste «fiat», det som skapte lys og bragte evig frelse til alle som vil! I nattens mørke, i dødsangstens nød, klang det «Fiat» hvis kraft og herlighet ingen menneskesjel kan fatte og som gjenlyder inntil verdens ende. For det ble også vårt store ord, det største i vårt åndelige liv, et ord som spenner over nåtid og framtid, ja over fortiden med. Tenker vi tilbake på tunge sorger og harde slag, da trenger vi å gjenta vårt «fiat» som den der vet det var alt sammen kun miskunn og rettferd, miskunnelig rettferd! Og skal vi komme vel gjennom dagene våre, — så mangt kan møte oss, — da trenger vi å ha vårt «fiat» rede, i ydmyk tillit. Men søker våre tanker framover, kanskje med den uro og frykt som alltid ligger oss mennesker nær, da må vårt «fiat» stå vakt. Hver gang vår Frelser store «fiat» gjenlyder i et oppriktig sinn viker uro og frykt for det lys han skapte og den fred han lovet (Joh. 14, 28). •

c.

De tyske katolske biskopers hyrdebrev.

Som bekjent har de tyske katolske biskoper atter hatt sin før krigen så årvisse konferanse i Fulda og har igjen utsendt sitt felles hyrdebrev «Fra St. Bonifatius' grav». Dets ordlyd er i år usedvanlig gripende og vi bringer det her praktisk talt in extenso:

— I to år har den altødeleggende krig gjort det umulig for oss å være samlet til drøftelse. Ved dette første møte etter krigens slutt må vi dypt beklage tapet av vår mangeårige ordfører kardinal Bertram, erkebiskop av Breslau som døde 6. juli i år i Johannesberg. Han har i over 25 år presidert ved våre konferanser — i 31 år har han administrert erkebispedømmet Breslau og har vært biskop i over 40 år. Når den tid kommer da det kan publiseres alt det hans virke har omfattet, vil verden bli forbauset over det forutseende og den klokskap med hvilken han har kjempet for Guds og Kirkens rettigheter og over hva denne kamp har kostet den ærverdige Herrens tjener av lidelser og ofre. Vi bevitner ham vår takknemlighet og minnes ham i våre bønner. —

Trass i alle farer og vansker er vi nå møttes her på vårt gamle hellige sted ved St. Bonifatius' grav, Tysklands apostel. Vi møtes i den samme troen som han forkynte for våre forfedre, i den samme troskap mot den romerske pave som han ledet den tyske kirke med. I denne tro og i denne troskap har vi den faste overbevisning at vi står på en klippe mot hvilken bølgene slår, men som de hverken kan underminere eller omstyrte.

La våre første ord da bli uttrykk for vår dypeste takknemlighet overfor vårt presteskap og våre legfolk som med så urokkelig troskap har holdt fast ved Kirken gjennom hele den vanskelige tid. Vi vet at for mange av dere har det ikke vært uten fare å lytte til våre biskopelige formaninger som alltid har vært rettet mot tidens villfarelser og forbrytelser. Med dyp interesse og innerlig sympati har millioner fulgt våre anvisninger når vi forkastet statens og partiets inngrep i Kirkens liv og avviste alle angrep på de åndelige og religiøse områder samt løftet våre stemmer mot rasehovmotet og hatet til andre nasjoner. Vi visste at det alltid sto mennesker rede til å legge vansker i veien for deres arbeid og virkeområder når det ble oppdaget at dere rettet dere etter våre prekener. Av hjertet takker vi navnlig dere kristne foreldre at dere modig gikk inn for katolske skoler trass i alle trusler og skremser selv om dere ikke kunne få gjennomført det dere ville. Vi erindrer med stolt glede alle de steder hvor krusifiksene er bragt tilbake til klasseværelsene etter at de var blitt fjernet av uverdige hender. Dere hadde ikke noen jordisk makt bak dere, men bare troens kraft og mot. Særlig takker vi også ungdommen som kjempet for sine idealer selv om det kostet blod. Deres kamp har gitt oss trøst og styrke i vår kamp som så ofte syntes menneskelig sett håpløs. I fengsler og under mishandling har både prester og legfolk vært tro bekjennere og mange har satt livet til for sin overbevisning. Det varmet våre hjerter å tenke på hvorledes katolikker på alle alderstrinn ikke har vært redd for å beskytte tyske feller av en annen rase, forsvare dem og vise dem kristen barmhjertighet. Man-

ge er omkommet i konsentrasjonsleirene på grunn av en slik barmhjertighet. De har mottatt sin himmelske lønn og gitt oss visshet for at kristendommen er en levende realitet i vårt folk trass i undertrykkelse og forfølgelse. Dypt grepet minnes vi alle dem som delte sitt knappe daglige brød med uskyldig forfulgte ikke-arianer, mens de visste den fare de utsatte seg for og de forferdelige følger det kunne medføre for dem.

Katolske trosfeller — vi er glad for at dere har unnluppet den brutale makts grep og at dere aldri har bøyd kne for Baal. Vi er glad for at de gudløse og umenneskelige ideer aldri har vunnet innpass hos dere. Og dog er det før krigen hendt grufulle ting her i Tyskland, og under krigen utført grufulle ting av tyske i andre land. Vi beklager dypt at mange tyskere selv i våre egne rekker har lyttet til nasjonalsocialismens falske lære og forholdt seg passiv overfor deres forbrytelser mot menneskelig frihet og verdighet. Mange støttet forbrytelser ved denne holdning og mange ble forbrytere selv. Et tungt ansvar hviler på alle dem som i kraft av sin stilling burde ha visst hva som foregikk midt blant oss eller som på grunn av sin innflytelse kunne ha forhindret disse forbrytelser men som ikke gjorde det og derved stilte seg solidarisk med forbryterne. Men på den andre siden vet vi også at for mange som sto i en avhengig stilling, som f. eks. sivile funksjonærer, skolelærere o. l., betød det å være medlem av N.S. ikke det samme som å gi nazipartiets handlinger sin tilslutning. De ble holdt i uvitenhet om de ting som foregikk. Mange ble også tvunget inn i partiet og andre gikk frivillig inn i det i det håp at de kunne forhindre de verste misgjerninger. Det er derfor et rettferdighetens krav at hvert enkelt tilfelle blir individuelt behandlet, så de uskyldige ikke lider med de skyldige. For det har vi biskoper alltid gått inn og vil fortsette med å gjøre det.

Men vi vil også gjøre alt vi formår til at sansen for de guddommelige og menneskelige rettigheter og for samvittighetens frihet slår mer og mer rot i vårt folk, særlig i den yngre generasjon, og at alt settes inn for å forebygge at lignende forhold skal vende tilbake som har ført til denne krig. Vi skal til å bygge opp på ny og vi er takknemlig for all hjelp i vår religiøse misjon. Vi håper at katolske foreldre igjen vil være i stand til å kunne sende barna sine i katolske skoler. Det gis ingen bedre garanti for en gjenoppreisning enn en god religiøs oppdragelse som den sikres i konfesjonsskolen. I full overensstemmelse med den Hellige faders ord i hans rundskriv om oppdragelse går vi derfor inn for katolske skoler for katolske barn. Hvor det ikke finnes noen mulighet for en offentlig katolsk skole, må Kirken igjen få frihet til å åpne en privat — på samme tid som vi krever å få de skoler tilbake som ble ledet av våre katolske ordenssamfunn før 1933 og som ble garantert oss av loven og ved konkordatet. Vi ber alle våre trosfeller om å støtte oss i våre bestrevelser for å skaffe våre barn en god katolsk oppdragelse.

Og når vi nå skal begynne på ny etter denne forfer-

(Forts. s. 188.)

1905—1945

*Ditt løfte: Alt for Norge,
det har du trofast holdt.
Om vi stod frem på torget
og ropte på revolt,
om våre ord falt krasse,
deg ledet ingen vill!
Du hørte ingen klasse,
men hele folket til!*

*Slik skal vår konge være,
så rolig og så rank!
Du er vår egen ære,
ulastelig og blank!
Selv på den tunge dagen,
da skjold og verge brast,
og da vår hær var slagen,
stod du fremdeles fast!*

delige katastrofe og gjenopprette vårt politiske og folkelige liv, så la oss ikke glemme at huset ikke kan bygges uten Herrens hjelp. La oss huske hvordan det gikk Babelstårnet og la oss ikke glemme hovedhjørnesteinen Jesus Kristus. Det første og største i gjenreisningsverket må bli å vigsle både den enkeltes som det felles sosiale liv til den høyeste Gud i stedet for som før å gi stat, rase og nasjon fortrinnsretten. Valget i dag står mellom oppad sammen med Kristus til en bedre framtid eller nedad uten ham til enn større ulykker.

Vi må atter finne fram til grunnlaget for alt sosialt liv: respekten. Kun respekten for Gud som skaper og Herre kan medføre et menneskeverdig liv på jorden, fordi en da også får respekt for nesten og får kraft til å overholde de 10 budene. Mangelen på denne respekt var kilden til alt ondt og roten til all den synd vi har lidt under. Kun på respektens grunnvoll kan et godt familieliv bygges opp og kun respekten kan hellige og regulere forholdet mellom de to kjønn. Det må igjen bli respekt for livet, som bare Gud har rett til å gi og ta. Et menneske råder ikke over sitt eget liv, fordi det er bare et lån fra Gud. Selvmord er og blir, selv om det kalles «fri død» eller får en annen mer tiltalende betegnelse, en alvorlig krenkelse av Guds rettighet og en av de forferdeligste synder med de alvorligste følger, hvis det begås med full og klar bevissthet.

Liv må ikke frivillig og bevisst tilintetgjøres selv om det springer ut fra vold. Sett ut fra et rent menneskelig synspunkt er en slik situasjon den mest tragiske en kvinne kan komme ut for og det kreves sterk moralsk kraft til å bære denne lidelse. Alle de som får del i denne lidelse: slektninger, husbond eller forlovet, far og mor, prest og lege, sosialarbeidere, medlemmer av foreninger og forbund må støtte av ytterste evne den ulykkelige kvinne og gjøre alt de kan for å lette hennes skjebne. Om det er nødvendig må det med dette for øye opprettes nye institusjoner hvor slike barn kan finne et hjem og bli oppdradd i Kristi kjærlighet av kristne mennesker. Men aldri kan det billiges eller tillates å gripe inn i Guds rett til liv og drepe fostret. Enhver lege som har avlagt Hippokrates' ed må finne det under sin ære som lege å bistå ved en slik handling. Hvor vanskelig det enn kan falle må de vordende mødre tenke mindre på seg selv enn på det uskyldige liv som spirer i dem. Gud, i hvis øyne det er uten skyld, vil gi dem krefter til å bære sin skjebne.

Om en må få respekten igjen for nestens personlighet. Vi har alle sett de sørgelige følger av at mennesker berøves sine rettigheter og sin menneskelige verdighet. Et felles samfunn kan ikke utfolde noen positiv virksomhet så lenge medlemmene ikke respekterer hverandres gode navn, personlige eiendom og personlige innsats. Et nasjonalt og politisk liv må bygges på en levende Gudstro, men derav følger nestekjærlighet — den kjærlighet om hvilken vår herre og mester sa at «derpå skal dere kjenne at dere er mine disipler at dere har kjærlighet til hverandre.» Vi har i de senere år stadig hørt denne kjærlighet bli hånt som umandig og sett den blitt erstattet av makt og overgrep. I dag må vi bære de fryktelige følger av denne appell til styrken. Til alle tider har kjærlighet vist seg å være den beste sement når det gjaldt å holde det menneskelige sam-

funn sammen. Og vi trenger nå den kjærlighet som er beredt til alle ofre mer enn noen gang. En streng vinter ligger for oss, og den vil ikke bli lettere hvis vi gir opp. Nei, bare en sterk tro på Guds bistand kan gi oss mot til å ta arbeidet opp og hjelpe hverandre så langt evner og krefter rekker i trofast samhold. La oss hjelpe hverandre med klær og mat og hus, med å reise de ødelagte hjem eller gi de hjemløse en plass i vårt eget. Bøndene må sette sin ære i å selge varene sine til rimelige og rettferdige priser og gi hverandre en håndsrekning på mark og i stall og fjøs så godt de kan. Hvor stor enn den elendighet er som er kommet over oss vil vi i tro og kjærlighet komme lettere gjennom den, enn om vi bare fortaper oss i syndsbevissthet eller bitterhet. Og derved vil vi også støtte dem som nå blir satt til å skulle bringe orden i kaos og avbøte med sosial rettferdighet de nærmeste følger av den ulykksalige krig.

Katolske trosfeller, en periode av ytre vold er falt sammen og har etterlatt oss en kjempeoppgave. La oss ta ruinene om oss opp i botens og soningens ånd og vende tilbake til Gud Herren. La oss gå til arbeidet i troen på ham og bøye oss under hans vilje. La oss finne den rette veien gjennom arbeid, savn og bekymring med den lønn for øyet som Gud har lovet dem som i trofasthet gjør hans vilje på jorden — for her har vi dog ikke noe «blivende sted». Hvor er det dog en stor trøst for oss kristne i vår elendighet å vite at dette alvorlige og ansvarsfulle liv når alt kommer til alt bare er en prøve, et forspill. Først når prøven er forbi begynner det sanne og virkelige liv. Den allvise, allgode og allrettferdige Gud vil da belønne oss etter vårt arbeid for hans rike. Selv ikke et glass kaldt vann gitt til vår neste for Kristi skyld vil bli glemt. Vi skal da dømmes etter det samme mål som vi har brukt overfor andre — det kjærlighetsmål som vi har arbeidet etter, særlig i nødens tid. Et blikk inn i vårt evige hjem som Gud i sin godhet har beredt sine barn er også den beste trøst for alle som er blitt berøvet sine kjære gjennom denne forferdelige krig, hvor de så enn har funnet sin grav — om de er gått ned på havet eller blitt brent under sitt hjemms ruiner eller i en sammenstyrtet løpegrav. Inngangen til Guds herlighet står åpen for alle, hvor de så enn er døde. Gud har kanskje vært hos dem i deres siste stund, og han vil gjenoppreise dem på den ytterste dag i evig ungdom.

Vår hilsen og bønn er særlig rettet til dere, kjære sønner, som nå vender hjem fra krigen med sine fryktelige ruiner. Dere var innstilt på å dø for deres folk, nå må dere innstille dere på å leve for det. I forening med deres hustru eller med den pike som dere vil love troskap for Herrens alter, skal dere nå grunnfeste og bygge kristne hjem i tro, håp og kjærlighet. Dere vil betrakte det som en æressak å hjelpe og støtte deres ulykkelige kamerater som er kommet hjem som invalider, så de kan få lært seg et nytt arbeid og snart igjen selv vil kunne tjene sitt brød. «Bærer hverandres byrder!» sier apostelen, og det blir mange byrder å bære, men da får vi også del i Kristi kraft og Guds velsignelse.

Derfor nedber vi nå denne velsignelse over dere — i Faderens, Sønnens og den Helligånds navn!

Amen.

Gitt i Fulda, 23. august 1945.

Et fredens tegn.

Valfartene til Mont-St.-Michel er begynt.

— Valfartene til Mont-St.-Michel er begynt under veldig tilslutning, er det fredens budskap som når oss fra Frankrike — det herjede, pinte, utsultede Frankrike som gjennom all elendighet og ydmykelse har holdt den katolske fane høyt om så enn en liten krets av intelligensen og en større kommunistisk inifisert har forsøkt å plante anti-religiøse ideer inn i folket. Svaret på alle bestrebelsene er de store pilegrimstog — til Lourdes, Lisieux og Mont-St.-Michel.

Hvor Normandies og Bretagnies kyster ved en liten smilende vik glir umerkelig over i hverandre, ligger et av verdens merkeligste steder — det mest gripende naturfenomen, det stolteste historiske minnesmerke Frankrike har å vise fram: *Mont-St.-Michel*.

En ekte bretagner tenker aldri på landet sitt uten i forbindelse med dette vartegn som gjennom et årtusen har kalt på pilegrimsskarene — både de som kom med fromme og troende hjerter og de som kom av andre grunner: turistenes store flokk. Og det er intet under — alle ord blir så fattige og grå når de skal beskrive dette gylne mirakel, denne romantiske foreteelse i en hard og kald egn.

Fra naturens hånd er det en klippe som reiser seg ca. 100 meter rett opp av den uklare viken inne ved kysten. Til denne klippen kleber tunge, middelalderlige festningsverker seg og hus som er som sjøfuglenes reir i vindens susen — og det hele blir kronet av et gammelt normannisk abbedi med søyler, spissbuer, kirker, klokketårn og ukuelige spir.

Engang var denne øya, alt etter tidevann, landfast med Bretagne eller skilt fra fastlandet ved en urolig vannstripe. Nå løper vei og jernbaner over en permanent demming ut til klippen.

Når morgentåken driver over den eller månen svøper den inn i sin sølverne kjortel, svever alle Bretagnes drømmer og ville eventyr om den, men når spiret peker rett opp i den glødende sol og hele klippen tindrer som i et forklarelsens lys — ja, da er den en verdig bolig for erkeengelen Mikael som har gitt den navn — fyrsten for de himmelske hærskarer som talte til Moses på berget og derfor ble «de høye steders helgen».

Øya som den ligger, har helt tilbake til de eldste tider spilt en stor rolle i bretagnernes livlige fantasi. Den het opprinnelig *Monte-Tombe*, gravklippen, og var en av de sjøgravene hvortil usynlige ferjemenn etter kelternes tro rodde de døde. Men så skjedde det i begynnelsen av det 8. århundre at erkeengelen Mikael åpenbarte seg for St. Aubert, biskopen i det nære normanniske Avranches — den byen hvor general Patton og hans tredje armé i invasjonens første stadium brøt igjennom i det store panserslaget — og befalte ham å oppføre en kirke og et kloster på klippetinden.

Med en gang dette var bygd, ble Mont-St.-Michel, som stedet ble døpt, et av Bretagnes mest søkte valfartssteder, men til samme tid vokste antallet av hus ved klostrets fot, og her framsto en kraftig rase av sjøfolk og fiskere

som leverte berømte stridsmenn til Wilhelm Eroberens tokt mot England.

Men sitt største ry som valfartssted fikk Mont-St.-Michel da Jeanne d'Arc tok til å spille en rolle i fransk-mennenes fantasi.

Under hundreårskrigen var Mont-St.-Michel et av de få stedene som holdt seg overfor englanderne, og da Jeanne d'Arc stilte seg under St. Mikael's særlige beskyttelse, vokste pilegrimsskarene.

Men senere ble dette hellige stedet profanert. Under revolusjonen ble klostret omdannet til fengsel og ble benyttet som sådan til det annet keiserdømmets fall. Men så satte reaksjonen heldigvis inn, og under den religiøse bølge som gikk over Frankrike etter verdenskrigen, ble kirken gitt tilbake til gudstjeneste. Og i 1928 kunne en under ledelse av «Société des Amis du Mont-St.-Michel» feire 700-årsdagen for fullendelsen av det praktfulle byggverk som med rette bærer navnet «la Merveille». Til de høytidsfulle messer og de store prosesjoner i denne anledning strømmet atter pilegrimsskarene til, og med dem også turistene. Forklarte ansikter til de troende såes side om side med dem som bare var preget av nysgjerrighet.

Men både pilegrimer og turister trenger mat og drikke — og allerede i middelalderen oppsto den eneste gate til klippeøya, Grande-Rue, med dens fantastisk lutende gavle, herberger og kroer, hvorav mange eksisterer den dag i dag.

Her finnes kroer som har åtte solide århundre bak seg, og her serveres ennå alle de herligheter som øyas dyktige fiskere bringer hjem av havets rikdommer, men her fåes også lam fra de salte engene ved kysten, Frankrikes uforlignelige Agneau de prés salés, fete unge kapuner og de andre av stedets delikatesser. Men gjennom de samme århundrer har Mont-St.-Michels kroer vært berømt for sine omeletter hvis tilberedning skyldes hemmelige oppskrifter som det våkes over av de dyktige vertinner med de tårnhøye kniplingsluer.

Hvis det tilfeldigvis ikke finnes en kro i et hus i Grande-Rue, så er det en souvenirbutikk eller enn forretning med devonalier — felles for dem begge er at utsøkt smakfulle ting finnes side om side med redselsfulle fabrikk-gjenstander.

Men det er høytid over Grande-Rue når en stiger fra den smale alltid sladrende middelaldergate med det travle nåtidsliv oppover fjellsiden mot klosterbygg etter klosterbygg og vandrer fra la Merveille til Salle des Chevaliers, hvor St Michel-ordenen gjennom så mange år holdt kapitel, og fram til kirken hvis spir med erkeengelen løfter seg opp mot det uendelige rom.

Når alle Bretagnes og de store havs vinder rører ens panne, da og først da føler en hva St. Michel betyr i Frankrike, den hellige Ludvigs, Jeanne d'Arcs og Henrik IV.s Frankrike som aldri kan dø hvor hardt det enn blir slått.

For under erkeengelens sverd er det godt å leve!

I K Y R K J A

Ingen ting kan vel gripa ein meir enn å få oververa ein messe att, etter å ha måtta sakna den lenge.

Bare kor godt det er atter å få fukte fingeren med det heilage vigslevatn, og venda åsynet upp mot altaret — der den evige lampe alltid brenn — so lenge Kristus sjølve er tilstades der.

Som er solenge det fins ein prest som har mottatt den rette fullmakt til å kunne forvandle brød og vin til Hans lekam og blod.

Etter å ha vori burte frå kyrkja eit halvt år, fekk Svålaug høve til å oververa ein høgmesse att. I den same kyrkja som ho bare for nokre få år sidan, hadde avlagt truvedkjenninga.

So fritt for annan enn at minni frå den dagen òg rulla upp for henne, var det ikkje. Endå — då var det vinter. Ein sundag ved afton-andakten. Lenge hadde ho nok skyna at so måtte henda. At ho eingong kom til å verta upptatt i den heilage moderkyrkja att — som er all sannings grunnvoll. Men likevel hadde ho venta med det. Var vel kanskje redd for at folk ville tala for mykje om henne då. Endå var ho so heldig at ho heimanfrå bare hadde høyrte godt um denne kyrkja. Og alt det skumle og stygge som denne dreiv med — som ho fekk høyra av andre — hadde ho aldri hefta seg noko ved. For ho hadde alltid visst at det ho lærde heime, var rett. So med dette òg. Til ho fekk sjå sjølv at det var slik.

Kvar einaste dag sidan, var bare som fyllt med takk og bøn. Eller som ein diktars ord høvde so godt her, der han seier ein stad: «Hver husvill natt ble et stjerneunder og tunge dager ble blå sekunder —».

For ho hadde lært å gå til den Kvite Krist med alt. Lyda han — og den milde Maria.

Soleis stod den dagen — som ho vart upptatt i kyrkja — som ein av dei største i hennar liv.

Frå ho vakna tidleg, tidleg um morgonen og kunne ikkje få sovna att. Hadde liksom ikkje råd til det heller, for det var so mykje å tenkja på — tankar ho måtte njota i fulle drag. Det var som ein sermerkt heilag dâm låg over den rennande morgon. Og stjernone glitra bjartare på den frostblå himmel. Medan ei blenkte sterkare enn alle dei andre, og stod som ein logande eld på himmelen i nord. I nord. Dit upp ho skulle flytja då. Langt frå kyrkja. Burte frå likeinstruande.

Då var det ho la planar um eit lite huskapell der uppe. Og trudde då at av og til kunne ein prest koma, og lesa messen der. Og kanskje andre folk lærde å gå der òg — eller vart med. Um so bare ein liten, liten flokk. Var det den store stjerna som lyste so bjart på himmelen — at den alt var tendt då? Hadde ho tenkt den gongjen. I alle fall tok ho det som eit godt teikn. Likeins — som ho ved middagstider, då skyene la seg

tunge og mørke over — tok som eit vondt teikn, og helst ikkje vilde hefta seg ved.

Uvilkårleg måtte ho tenkja på Evangeliet frå dagen. Liknaden um såmannen som gjekk ut og skulle så godt fræ i åkeren sin. Noko falt i god jord og bar hundre foll. Men det våga ho ikkje eingong å beda um. Og noko falt ved vegkanten, så fuglane åt det upp. «Nei, nei,» ropte det i henne. «Lat det aldri henda!» — Atter falt noko på steingrunnen. Det fløynde fort upp, men sveid òg fort av, under den glødande sumarsola. Og her var det som ikkje ho kom lenger. Men med vissa um at når Gud sendte sol, so grøda spira og voks, måtte han vel òg senda dogg og regn, so den kunne haldast ved like — um so jorda var aldri so mager. Som det såg ut til at han hittil hadde gjort. Difor kunne ho heller aldri få takke nok. Og at ho attåt fekk oververa ei høgmesse att.

Det var som ho var ikkje lenger i kyrkja. Men ein stad — som ho bare var eit lite stykkje i frå, og såg folkemengden gå i lange tog, syngjande: «Kyrie eleison. Kriste eleison.»

For so brått å flytja over til ein annan stad att, der nokre einslege sauegjetarar gjekk ute på marka og vakta hjorden sin. Medan ein fjølge av englar kom dalande ned til dei og song: «Æra vere Gud i det høge.»

Og ved begge stadene stod Kristus sjølv og tok i mot dei med utstrakte armar og sa: «Kom til meg alle!» Tala meir til dei òg — tala til henne — og til alle som var tilstades i kyrkja.

I Credo gleid ho burt att. Ved det store at Ordet er blitt kjøt, og har budd i mellom oss. — No var ho i stallen i Betlehem, der Maria sat med det vesle barnet sitt på fanget. Og måtte då bare be dei um riktig, riktig mykje. — Gleid so over att til Hans ferd til Jerusaleim — ridande på asenfolen. Medan folket strøydde palmegreiner etter vegen han skulle fara. Vifta med dei og song: «Heilag er Herren Sebaoth. All jorda er full av hans æra. Hosanna i det høge. Velsigna vere han som kjem i Herrens namn. Hosanna i det høgste.»

Dette var på veg til rettarstaden. Og han sat saman med dei tolv i nattverdsalen. Braut brødet og gav dei, og etterpå lét han dei drikkja av kalken, i det han baud dei: «Dette er min lekam og mitt blod. So ofte som de et og drikk det, so gjer det til minne um meg.»

Høg og klår stod han no over alt anna, so ho kunne bare venda åsynet upp mot han og beda. Men verdig til å motta han følte ho seg ikkje — det Guds lam, som tar burt alle synder. Du gjeve oss òg din fred, Herre.

Og «Du gjør meg verdig Herre, mitt sukk du jo forstår. Bortfjern, o sjælebrudgom, min kulde, all min brøst, og la meg verdig nyte deg, Jesus, sjæles trøst.»

Gunhild Stubseid.

Konsentrasjonsleirene - og vi selv

Da vi første gangen leste eller hørte om de forferdelige ting som er foregått i de tyske konsentrasjonsleire kunne vi umulig fatte det. Alt i oss gjorde opprør mot den tanke at noe slikt virkelig kunne finne sted så å si midt blant oss — i det siviliserte Europa, i en nasjon som vi var vant med å regne blant kulturens bærere i kraft av dens innsats ikke minst på de spirituelle områder. Det var en slags selvpoppoldelsesdrift som fikk oss til å nekte å ville tro det — selvpoppoldelsesdrift med rot i vår menneskeverdighet — like til fakta overvellet oss og vi ble nødt til å se sannheten i øynene og akseptere den. Virkeligheten kulkastet som vanlig de illusjoner vi forsøkte å slippe bort fra på grunnlag av moralsk feighet — og virkeligheten skaket oss alle opp. Det vil vare lenge, lenge før våre sinn kan befries for redslene som har voldtatt våre tanker og følelser slik at vi er blitt merket for livet av dem. Vi kan synes etter noen tids forløp at de har sluppet sitt tak i oss, men det er bare som en galgenfrist — rett som det er dukker tanken på alle de lidelser uskyldige mennesker har måttet gjennomgå fram og dreper gleden i oss så sant vi da eier menneskelig følelse. Og vi vil ikke kunne bli kvitt dette mareritt før vi gjennomarbeider det i vår erkjennelse og drar den bitre men gagnlige lære som denne erkjennelse innebærer.

Og hvilken lære er så det?

Er det den at tyskerne er menneskehetens berme — en nasjon av menneskelige utskudd? Nei, absolutt ikke — for de er ikke alene om å begå grusomheter i stor stil og under de mest opprørende former. Det viser bl. a. de fotografier som misjonærer har smuglet ut av det brente og plyndrede Nanking og de beretninger som våre hjemvendte sjøfolk er kommet med fra fangeleirene i Østen. Det vitner de rapporter om som på ære og samvittighet er avgitt av flyktninger fra Østersjølandene og Polen og de begivenheter en hører om i U.S.A. når folkemassen kommer i opprør og stormer på for å utøve lynsjustis og hvor det da kan forekomme så redselsfulle ting at det ikke kan tales høyt om det. Og behøver vi i grunnen å gå utenfor Norges grenser? Forhørene i denne tid over våre hjemlige torturister skulle vel bidra sitt til at vi var litt varlig med å kaste med stein på andre nasjoner.

Nei, de tyske konsentrasjonsleires skam må hele menneskeheten ta sin andel i. For den røper at så forferdelige og forferdende kan vi mennesker alle bli om vi gir våre onde drifter fritt løp. Selvfølgelig er det i første rekke nazismens gemene ondskap som flirer oss i møte fra Belsen, Buchenwald og de andre helveter på jorden. Men ser vi nøye til — overveier vi erligt og sannhetssøkende det som er foregått der og den mentalitet som har inspirert alle foreteelsene der — ja, da stirrer vi ned i den avgrunn som åpner seg, det menneske som tilsidesetter moralbudene, fornekker sjelens guddommelighet og dyrker seg selv, sitt eget maktbegjær, sin egen ære fram for å tilbe Gud og fremme hans rikes makt og ære på jorden ved å være i god vilje og elske sin neste og dermed sin nestes velferd som sin egen.

Konsentrasjonsleirene står som minnesmerker over hvor bunnløst dypt en gudsforlatt menneskehet kan

synke og er sunket i disse redslenes år. De avslører den uhyggelige skjebne som truer hele vår sivilisasjon om ikke vi stadig er på vakt overfor stolthetens, hensynsløshetens og maktsykens demoner i oss selv og bekjemper dem hver gang vi merker det minste tilløp til at de vil røre på seg. Men først og sist avslører de at verdensfreden, nasjonenes velferd, menneskenes lykke ene og alene er et religiøst problem — de økonomiske, sosiale og politiske problemer kommer i annen rekke og kan ikke løses med noen varighet før de har fått sitt urokkelige, bærende grunnlag i en religiøs holdning. Diplomatenene kan være så dyktige de være vil og dra så hårfine grenser landene imellom som den største intelligens kan utpønse. Deres arbeid er fåfengt om ikke «Gud bygger huset» — om ikke hver enkelt og dermed også hver enkelt innenfor hver enkelt nasjon fornekker den selvgodhetens og selvhevdelsens ånd som i alt for høy grad behersker oss alle og hvis ytterste konsekvens konsentrasjonsleirene er.

Det stiger en stank opp fra disse leire som burde forpeste luften for alle kristne så de umulig kan slå seg til ro med bare å fordømme tyskerne og gi dem ene skylden. Dommen over dem faller nå og det er rett og riktig selvfølgelig — men bør vi ikke også samtidig på hele menneskehetens vegne holde dom over oss selv? — For hvem av oss tør si seg fri for å ha hevdet seg selv om det enn måtte skje på andres bekostning — og har vi ikke til tider for livet i vårt jordiske fedreland glemt at «vårt borgerskap er i himlen»?

Men den glemsomhet kan være farlig — kan bety de første skritt mot den fullstendige glemsomhet som fører til konsentrasjonsleirenes mentalitet.

Fra vårt musikkliv

Astri Borg Müllers debutaften i «Paletten» hadde samlet overfylt hus. Og ingen angret sikkert at de var til stede — det viste den kraftige applaus som hilste sangerinnen etter hvert nummer og til tider antok preg av rene ovasjoner. Og det var både forståelig og berettiget. Det var en intens sangglede over *Astri Borg Müllers* hele fremtreden, og den preger hennes kunst slik at den virker sympatisk og først og fremst ekte. Det er også denne ekthet og den utpregede musikalitet som fikk anmelderne til å gå så grundig inn på de enkelte prestasjoner slik at sangerinnen har sakkyndighetens uttalelser å bygge videre på. For at *Astri Borg Müller* har en fremtid for seg på kunstens bane, er sikkert, men som bekjent er kunstens vei lang og tornefull.

Programmet var allsidig sammensatt og stort og krevende, men en fikk derfor også et utmerket overblikk over sangerinnens evner på de forskjellige områder. At de mer seriøse oppgaver ligger best for henne, er opplagt, selv om hun i øyeblikket etter koleraturene å dømme har konsentrert seg om den lettere genre, hvilket ikke vil si det samme som at den ikke er vanskelig nok.

Astri Borg Müller har all grunn til å være fornøyd med sin debut — både over publikums takknemlighet og kritikernes fordringsfullhet. Begge deler er en anerkjennelse av hennes kunstneriske kvalifikasjoner. E. D.-V.

Norges katolske kvinneforbunds 6. landsmøte. Referert ved Rachel Hellum.

(Fortsatt fra forrige nr.)

Styrets beretning og regnskap ble referert og décharge meddelt av generalforsamlingen.

Likeledes ble de fra de forskjellige ledd innkomne beretninger opplest.

Til tross for krig og undertrykkelse i disse år, kunne man konstatere at der — i det stille — har vært nedlagt et imponerende arbeid i *Katolsk aksjon*.

Formannen framla derpå ovenfor refererte arbeidsprogram for kommende 2-års-periode, som etter en del diskusjon ble vedtatt av generalforsamlingen med akklamasjon.

Man gikk over til *valg* (ved stemmesedler) av nytt styre. Formannen — fru Anna Bonnevie — måtte av private grunner frasi seg gjenvalg. Som nytt styre ble valgt:

Eugenie Winter — formann.

Elisabeth Sinding — 1. viseformann.

Ragnhild Foss — 2. viseformann.

Angela Endresen — innenlandsk sekretær.

Rachel Hellum — utenlandsk sekretær.

Ingrid Straith Solberg — protokollførende sekretær.

Asta Kjellerød-Hansen — kasserer.

Maria Müller — revisor.

Og som varamenn: Sigrid Halle, Signe Arctander, Karen Hegna og Nan Paus-Knutsen.

Formannen erklærte nå generalforsamlingens dagsorden for gjennomført og rettet en varm takk til herr pater Lutz, for all verdifull assistanse gjennom disse år og for den utviste velvilje og forståelse av NKKF's arbeid, og likeledes for at pateren hadde erklært seg villig til å fortsette som forbundets åndelige rådgiver. Fruen takket styret for den utviste tillit, for særdeles godt og trofast samarbeid og håpet og var sikker på at det nye styre (som vesentlig består av det nå oppløste) ville overføre denne tillit og gode samarbeid til den nye formann, til hvem hun nå overlot ledelsen og gratulerte på det hjerteligste.

Den nyalgte formann — fru *Eugenie Winther* — takket generalforsamlingen for tilliten og for valget, som hun som katolsk kvinne var meget stolt over. Hun takket fru *Bonnevie* under hvis ledelse hun hadde arbeidet i så mange år, for det utrettelige og velsignelsesrike arbeid hun hadde nedlagt for NKKF til fremme av katolsk aksjon og takket for den lære og de impulser hun hadde fått gjennom henne, og som hun håpet skulle bære rike frukter.

Fru Anna Bonnevie ble derpå av generalforsamlingen — under enstemmig bifall — utnevnt til *æresmedlem* av Norges katolske kvinneforbund.

På foranledning av et fremsatt forslag ville den nye formann søke dannet et konsultativt råd — arbeidsutvalg — bestående av en representant for hvert styre for de forskjellige kongregasjoner eller foreninger, og i henhold hertil vil der bli innkalt til åpent møte for å diskutere oppgaver og arbeidsmuligheter.

Som avslutning uttrykte hs. høyærv. biskopen sin anerkjennelse av forbundets arbeid og uttalte, at det er av største betydning at der er en sentralledelse - en sentralrepresentasjon - for alle Norges katolske kvinner, således at de enkelte kongregasjoner og foreninger ikke arbeider isolert, men i fellesskap. Forbundet skal være et bindeledd ikke bare mellom de forskjellige kongregasjoner og foreninger her i Norge,

men et bindeledd også mellom de store kvinneligaer ute i verden. Biskopen ville anbefale et intimt samarbeid mellom de forskjellige kongregasjoner og foreninger, idet *enighet gjør sterk!* og uttalte de bevingede ord: «Hvor kvinnen står bak, der er seiren!» Går kvinnene inn for kirkens arbeid, får kirken seir, de vil fremme katolsk moral ute og hjemme. Dernest henstilte biskopen inntrengende til generalforsamlingen å gå inn for forbundets program med liv og sjel og takket derpå fru Bonnevie som har stått som forbundets leder i disse år, under så vanskelige forhold, og styremedlemmene som har arbeidet sammen med henne og håpet at det nye styre ville fortsette i samme ånd, til velsignelse for alle.

Til slutt ble *Norvegia Catholica* sunget unisont.

Her hjemme —

Oslo. St. Elisabethkongregasjonen av St. Olav feiret sin patronatfest under særlig festlige former i år — for første gang etter freden. Dens initiativrike styre under ledelse av prefekten, fru Bruce, hadde nedlagt et utrolig stort arbeid i forberedelsene og med katolske husmødres berømte dyktighet og offervilje også fått til en fest som sto fullt på høyde med festene før krigen, både spirituelt og materielt sett. Alene de vakre bord med sine mengder av lys og blomster og små norske flagg måtte sette en i stemning, og det var en glad og forventningsfull forsamling som benked seg ved dem. Hs. høyærv. biskopen var til stede med soknepresten og kapellanene ved St. Olavskirken, samt pater Lutz. Til høybords satt enn videre styret og de tre nyopptatte medlemmer, fruene Harlem, Olafsen og Sinding. Festen ble for øvrig innledet med møte i St. Josephskapellet, ledet av kongregasjonens preses, pastor Duin, og hvor den høytidelige opptagelse av de nye medlemmer fant sted. Preses holdt en anslående tale og minnet om ansvaret ved å være kongregasjonsmedlem og de oppgaver som dette medførte i det daglige livet — oppgaver som allerede var satt opp av kongregasjonens vernehelgen og ideal, St. Elisabeth. Den vakre sang, viet hennes minne og skrevet av mgr. Kjellstrup, dannet også innledningen til festen i Foreningslokalet, hvoretter prefekten fru Bruce i en liten velformet tale bød alle velkommen og da særlig de tre nye medlemmer. Hennes varme og følte ord brakte alle til å befinne seg vel og dette ble likesom grunntonen for hele festen.

Etter steken begynte talene, idet preses, pastor Duin lykkønsket deltakerne med patronatdagen og uttalte sin glede over arbeidet med denne kongregasjon og dens elskverdige og mottakelige medlemmer. Det var alltid upåklagelig deltakelse i alle møtene og han hadde et bestemt inntrykk av at apostolatet var i de beste hender hos våre forståelsesfulle og utrettelige husmødre. Talen ble besvart av sekretæren, fru Nylund, som med vanlig veltalenhet formet en nydelig takk til preses. Hun ba også om at alle medlemmer vilde oppgi navn og adresse til henne, da hun holdt på å få kartoteket ført a jour.

Et morsomt innslag i festen dannet den kunstneriske underholdning, besørget av Ragnhild Carelius. Det var virkelig både kunst og underholdning, og en vilde nesten ikke slippe frøkenen hvis små sketsjer vakte vill jubel. Til slutt takket fru Olafsen styret for all dets strev og fikk selvfølgelig spontan tilslutning av alle. Inne imellom hadde et par gode sanger ytterlig satt stemningen til vær's. Med kaffe og noen timers hyggelig samvær i klubblokalet sluttet den ualminnelige vellykkede fest — dog, dette er kanskje ikke riktig uttrykt, da alle fester i Elisabethkongregasjonen *alltid* er vellykket, hvilket vel nok i første rekke skyldes styrets selvforbyggende arbeid med forberedelsene og den sum av husmoderlig vertinneerfaring som ligger bak hver enkelts innsats.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. Boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo